

do rodzin pochowanych na cmentarzu drezdeńskim wybitnych emigrantów, o ile ich adresy w różnych częściach Polski były mi dostępne, posłałem im wykonane przeze mnie zdjęcia zniszczonych nagrobków i pomników, kosztorys ich restauracji i prosiłem o zajęcie się nią bądź wprost przez nie, bądź za mojem pośrednictwem.

Na dowód, jak niektóre z tych nagrobków się przedstawiały, podaję tu z zaofiarowanych mi przez ś. p. Komendzińskiego zdjęć widok grobowca w kształcie tumby, w którym spoczywają zwłoki

Artyleria Legionów: Wymierzanie odległości do celu strzelców artylerii (X) Podporucznik Englisch.

ś. p. pułkownika Adama Bojanowicza, w stanie zniszczonym, a obok niego obecny grobowiec, odrestaurowany staraniem rodziny i ś. p. Komendzińskiego.

Na nowym nagrobku, naśladującym wiernie kształt i wykonanie dawniejszego, zniszczonego, wi-

Pożar Janowa Podlaskiego: Część miasteczka, która doszczętnie spłonęła, w czasie pożaru.

dniej napis: „Tu spoczywają zwłoki ś. p. Adama Bojanowicza, b. pułkownika sztabu kwatermistrzostwa Generalskiego b. Wojsk Polskich, kawalera Legii honorowych i wielu krajowych i zagranicznych orderów oraz znaku nieskazitelnej służby, ur. w Warszawie 24 grudnia 1787, zmarłego w Dreźnie 19 grudnia 1852. Pozostały synowiec pełen czci, wdzięczności i niewygasłego żalu ten pomnik stawia”. Na najniższym stopniu grobowca widzimy łaskę zakopiańską. To łaska, którą zmarły opiekun kolonii polskiej na cmentarzu drezdeńskim stałe nosił, a którą tu położył, gdy zabrał się do zdjęcia fotograficznego tego pomnika.

Pięknie przedstawia się na tle obfitej zieleni obelisk, spoczywający na wystylizowanym postumencie, jenerała b. wojsk polskich ś. p. Mieczysława Chodkiewicza. — Na froncie obelisku umieszczono czapkę ułańską, dzidę i szablę, nazwisko zmarłego i herb rodzinny, u dołu prosty krzyż.

Od żołnierza niedaleko do poety. — Skromny

ociosany kamień z prostym krzyżem u góry przypomina, że spoczywają tu zwłoki głośnego niegdyś w całej Polsce Gustawa hr. Olizara, poety, publicysty i mecenasa literatury, wychowawca liceum krzemienieckiego, b. marszałka szlachty gubernii kijowskiej, autora znanych „Wspomnień G. O.”, wydanych w Wilnie w roku 1840—1842 i „Pielgrzymek”, ogłoszonych w „Ateneum” Kraszewskiego. Napis na nagrobku brzmi: „Drożej pamięci Gustawa hr. Olizara — Sercem, duchem, czynem Zły dla kraju i swoich — Ur. 2 maja 1798 — Zmarł w Dreźnie 2 stycznia 1865 — Wieczny odpoczynek”.

Z pozostałych w mej tece fotografii grobów polskich na cmentarzu drezdeńskim, ofiarowanych mi przez ś. p. Komendzińskiego, podaję wreszcie podobiznę pięknego nagrobka jenerała Kołaczewskiego, Poznańczyka. Na smukłej kolumnie widnieją słowa „Rodzina i rodacy”, a na cokole czytamy: „Klemens Habdank Kołaczewski Generał byłych

Pożar Janowa Podlaskiego: Płonące domy w Rybku.